Mossig Nieuws no. 46 4 januari 2026
Nieuwsbrief van de Mossenwerkgroep van de KNNV Alkmaar - Den Helder

Bergen aan Zee

hakige bisschopsmuts

Op 21 november 2025 bezocht de Mossenwerkgroep het duingebied direct ten oosten van Bergen aan Zee. We verzamelden bij de bushalte, vlak bij de rotonde en liepen vervolgens evenwijdig aan de Zeeweg tot de eerste mogelijkheid om de duinen in te gaan. Daar bekeken we enkele stukjes duingrasland en duinbos. Zoals meestal bij een inventarisatie excursie verloopt de eerste honderd meter zeer langzaam. Iedereen stort zich direct op de eerste mossen en korstmossen die we tegenkomen. Zo ook deze keer. Nu is de berm langs het wandelpad evenwijdig aan de Zeeweg ook beslist interessant. Het gaat hier om zeer schraal zand, waarop we direct al leuke soorten vonden. Naast algemeen voorkomende mossoorten zoals groot laddermos, gewoon gaffeltandmos en groot duinsterretje, vonden we hakige bisschopsmuts - *Racomitrium canescens var. intermedium*. Dit is een ondersoort van de grijze bisschopsmuts. Deze ondersoort wordt steeds minder aangetroffen, maar weet zich bij Bergen aan Zee nog te handhaven. De soort werd overigens thuis pas op naam gebracht, nadat hij eerst door Jeanette Den Herder onder de microscoop was bekeken. Verder waren er in deze berm verschillende Cladonia soorten aanwezig. We vonden naast open rendiermos bijvoorbeeld rafelig bekermos, ruw heidestaartje en zomersneeuw. Prachtige korstmossen!

De excursie ging verder de duinen in. In het schrale duingrasland komen we weer een paar Cladoniasoorten tegen: gewoon stapelbekertje en girafje. Op boomstammen vonden we naast gewoon schildmos ook de korstmossen boomschildmos en gestippeld schildmos. Een fraai mosje is het verder het gewoon knopjesmos. Een soort die met name op dood hout groeit. De groene speldenknopjes die dit mos produceert zijn geen sporenkapsels, maar bolletjes met broedkorrels. Op de bodem vonden we verder bronsmos, met zijn kenmerkende rode nerf. In totaal kwam de soortenlijst tijdens deze excursie uit op negenendertig soorten. Geen lange lijst, maar toch een leuke excursie!

girafje

zomersneeuw

geplooid snavelmos

gestippeld schildmos

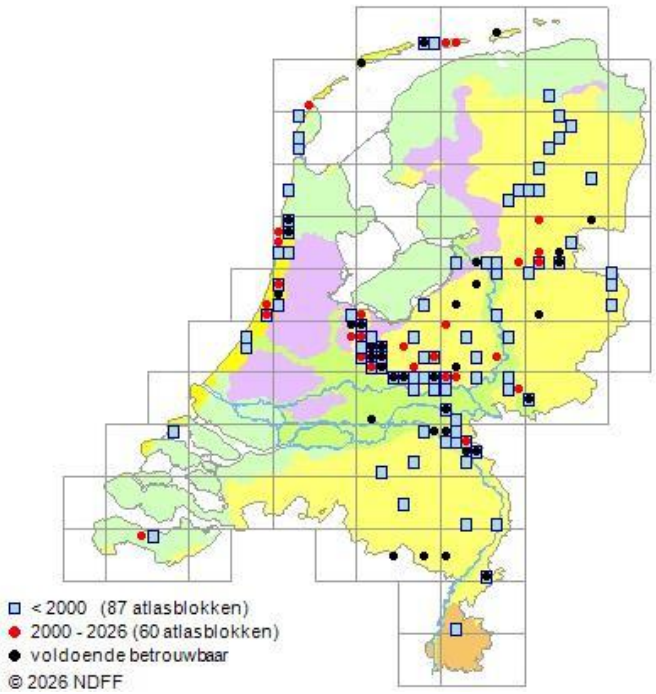

bosschildmos

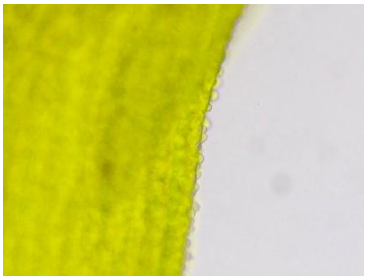

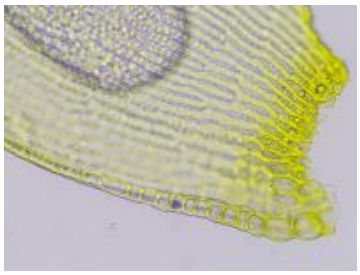
Hakige bisschopsmuts - *Racomitrium canescens var. intermedium*

Ecologie & verspreiding
Hakige bisschopsmuts komt o.a. voor in zandverstuivingen, in open heide en soms op steen. Vermoedelijk was dit taxon in de eerste helft van de 20ste eeuw veel algemener dan var. ericoides. Vrij zeker is dat *R. canescens* var. *intermedium* in het binnenland echter overal sterk is afgenomen. Eind jaren tachtig werd var. *intermedium* nog aangetroffen in een tiental beschut gelegen zandverstuivingen in dennenbossen in de driehoek Amersfoort-Zeist-Doorn. In een grote zandverstuiving aan de rand van Maarn besloegen de vegetaties vele tientallen vierkante meters. In veel gevallen groeide *Racomitrium canescens* var. *intermedium* in gezelschap van *Racomitrium lanuginosum*. Ook in 2006 is de soort nog gevonden op de Utrechtse Heuvelrug. In de duinen wordt var. *intermedium* incidenteel aangetroffen. Waarschijnlijk liggen thans echter op de Waddeneilanden, vooral in schrale duingraslandvegetaties, nog de beste kansen om deze variëteit aan te treffen.
Bron: NDFF Verspreidingsatlas

Basiscursus mossen
Wil je mossen in Nederland leren determineren? De BLWG organiseerde in 2025 voor het eerst de Basiscursus Mossen, een online-cursus met opdrachten voor thuis en in het veld. Je kunt je nu aanmelden voor de Basiscursus Mossen 2026 die zal starten op donderdag 5 februari. Lesgeld € 119,- inclusief BTW. Heb je de huiswerkopdrachten met voldoende resultaat gemaakt, dan krijg je na afloop een deelnamecertificaat thuisgestuurd. Meer informatie op: https://www.blwg.nl/mossencursus

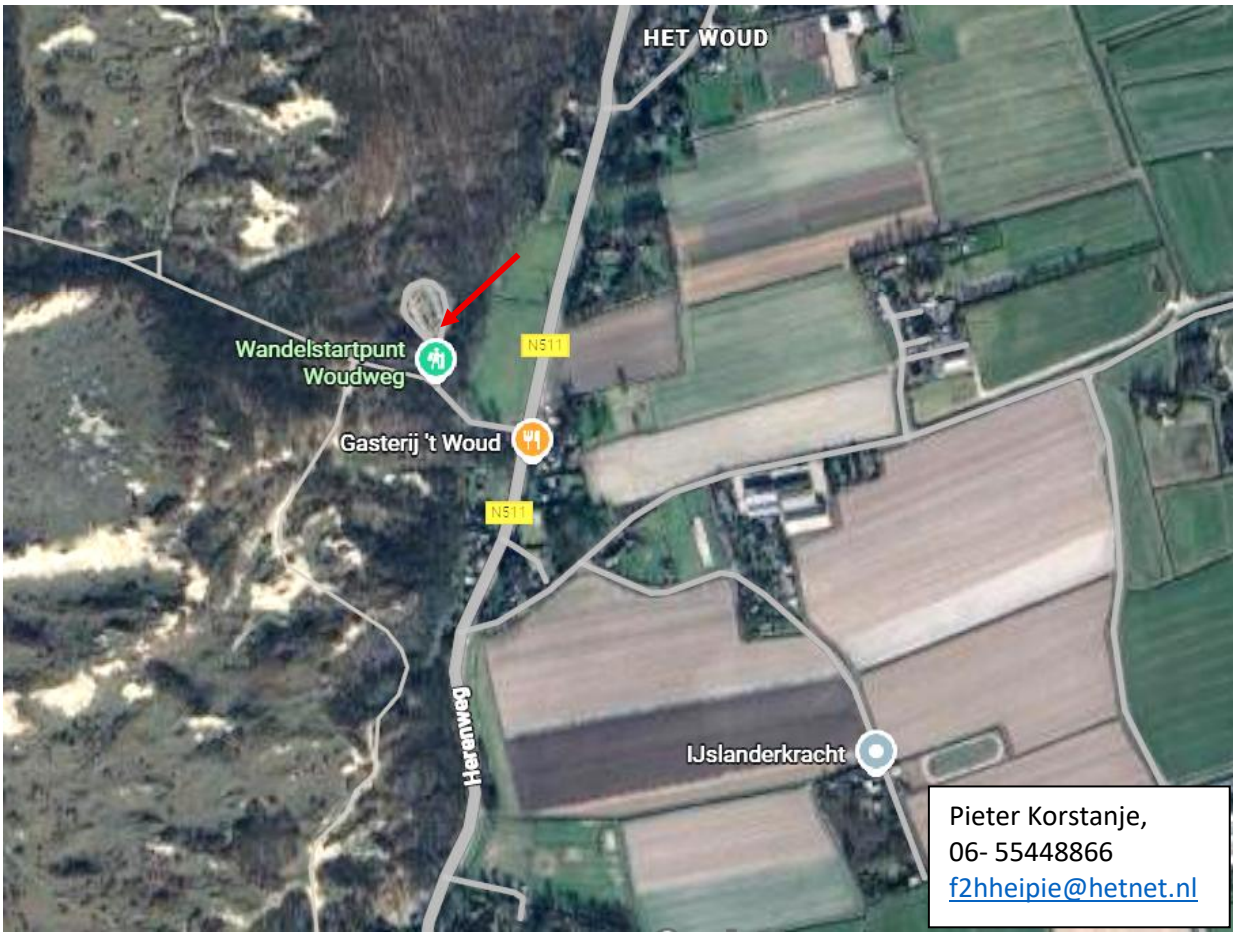
Inhoud
8 lesdagen, 20 video's, huiswerkopdrachten

Lesdagen
Wekelijks op donderdagen van 5 februari tot en met 26 maart vind je nieuwe lesvideo's en soms een huiswerkopdracht in jouw digitale leeromgeving. Je kunt de les op elk gewenst moment in je eigen tempo volgen. Je huiswerk lever je in door foto's of documenten te uploaden. Onze docenten beoordelen het huiswerk. Je hebt tot 1 mei de tijd om huiswerk in te leveren.

Extra's
Voor wie dat wil, bieden we een Facebook-groep waarin je jouw ervaringen kunt delen met anderen. Uit ervaring met andere cursussen weten we dat die cursisten die hieraan deelnemen vaker een certificaat ontvangen. Ook nodigen we je uit om mee te gaan met vrijwilligersactiviteiten van de BLWG tijdens excursies die overal in het land worden gegeven. Je vindt deze excursies op onze website bij de activiteiten.

Volgende excursie:

Vrijdagmiddag 9 januari 2026: Het Woud
Verzamelen om 13.00 uur op de PWN-parkeerplaats aan de Woudweg. We gaan vervolgens het duingebied in aan de zuidzijde van de Woudweg.

Totaaloverzicht NHD Bergen aan Zee, 21 november 2025

Mossen

Gewoon knopjesmos	*Aulacomnium androgynum*
Bleek dikkopmos	*Brachythecium albicans*
Zilvermos	*Bryum argenteum*
Grijs kronkelsteeltje	*Campylopus introflexus*
Gewoon purpersteeltje	*Ceratodon purpureus*
Gewoon sikkelsterretje	*Dicranoweisia cirrata*
Gewoon gaffeltandmos	*Dicranum scoparium*
Geplooid snavelmos	*Eurhynchium striatum*
Helmroestmos	*Frullania dilatata*
Gesnaveld klauwtjesmos	*Hypnum cupressiforme*
Heideklauwtjesmos	*Hypnum jutlandicum*
Fijn laddermos	*Kindbergia praelonga*
Gedrongen kantmos	*Lophocolea heterophylla*
Gaaf kantmos	*Lophocolea semiteres*
Gewoon sterrenmos	*Mnium hornum*
Gewone haarmuts	*Orthotrichum affine*
Grijze haarmuts	*Orthotrichum diaphanum*
Rond boogsterrenmos	*Plagiomnium affine*
Bronsmos	*Pleurozium schreberi*
Fraai haarmos	*Polytrichum formosum*
Zandhaarmos	*Polytrichum juniperinum*
Groot laddermos	*Pseudoscleropodium purum*
Hakige bisschopsmuts	*Racomitrium canescens var. Intermedium*
Groot duinsterretje	*Syntrichia ruralis var. arenicola*

Korstmossen

Gewoon kraakloof	*Cetraria aculeata*
Gewoon stapelbekertje	*Cladonia cervicornis*
Smal bekermos	*Cladonia coniocraea*
Zomersneeuw	*Cladonia foliacea*
Girafje	*Cladonia gracilis*
Open rendiermos	*Cladonia portentosa*
Rafelig bekermos	*Cladonia ramulosa*
Ruw heidestaartje	*Cladonia scabriuscula*
Eikenmos	*Evernia prunastri*
Bosschildmos	*Flavoparmelia caperata*
Gewoon purperschaaltje	*Lecidella elaeochroma*
Gewoon schildmos	*Parmelia sulcata*
Gestippeld schildmos	*Punctelia subrudecta*
Melig takmos	*Ramalina farinacea*
Groot dooiermos	*Xanthoria parietina*